

DKJL-vaardigheden

Oefenen doe je zo!

Bij DKJL is discussie, debat of dialoog een middel om met elkaar in gesprek te gaan en maatschappelijke onderwerpen te bespreken. Tegelijkertijd is het belangrijk om de vaardigheden die onderliggend zijn aan discussie, debat of dialoog goed te oefenen. Dus hoe verwoord je je mening, hoe geef je een argument? Wat is overtuigend en hoe reageer je op de ander? Wat is kritisch luisteren?

In dit document staan korte oefeningen om vaardigheden te oefenen. Het gaat daarom om:

- › Argumenten geven
- › Reageren op elkaar
- › Overtuigen
- › Vragen stellen
- › Conclusies trekken
- › Luisteren

De oefeningen in dit document staan los van de discussielessen en zijn los uit te voeren, bijvoorbeeld voor een taalles of na een pauze. Alle oefeningen duren ongeveer 10 minuten.

Je mening is wat je vindt, dus mooi, vies, lekker, leuk etc.

Een argument is de reden waarom je dat vindt ("omdat...")

In een argument kun je feiten verwerken of concrete ervaringen.

We gebruiken de zin:

Ik vind, omdat, bijvoorbeeld...

Doel is dat kinderen leren hun mening te onderbouwen en duidelijk leren uitleggen hoe waarom zij iets vinden. Daag leerlingen altijd uit om uit te leggen waar hun mening vandaan komt.

Oefening 1.1 Argumenteren kun je leren

Doel	De leerlingen kunnen hun mening uitleggen/onderbouwen met een of meerdere argumenten.
Wat	De kinderen oefenen met het bedenken van argumenten n.a.v. een stelling.
Hulpzin(nen)	'Ik vind..., omdat...' of 'Ik ben het eens/oneens, omdat...'
Materiaal	Digibord, pen, papier.
Organisatie	Tweetallen.

Werkwijze

1. Toon een stelling op het bord, bijvoorbeeld: *'Kinderen mogen huiswerk weigeren.'* Vertel dat je een argument sterk kan maken door persoonlijke voorbeelden te geven en feiten te benoemen.
2. Geef de leerlingen vervolgens vier minuten denktijd om zoveel mogelijk argumenten op papier te zetten. Bied hulp aan de kinderen die het nog moeilijk vinden.
3. Als de vier minuten voorbij zijn, mogen ze in tweetallen om de beurt een argument noemen dat zij hebben opgeschreven.
4. Vraag kort klassikaal een aantal argumenten terug, geef (veilige) feedback:
"Hebben we persoonlijke voorbeelden gehoord? En wie heeft er een feit gehoord?"

Reflectie

Probeer kritisch te luisteren of de leerlingen de mening en het argument echt los kunnen benoemen. In de mening zit een opvatting of overtuiging en het 'waarom' zit in het argument.

Oefening 1.2 Argumenteren in twee rijen

Doel	De leerlingen kunnen uitleggen of zij het eens of oneens zijn met een stelling en waarom.
Wat	De kinderen oefenen met het bedenken van argumenten n.a.v. een stelling.
Hulpzin(nen)	'Ik vind..., omdat....' of 'Ik ben het eens/oneens, omdat...'
Materiaal	-
Organisatie	Twee rijen. Je kunt hier ook kiezen voor de Tweepraat of Mix & koppelwerkvorm. Bij Tweepraat praten leerlingen in tweetallen, bijvoorbeeld met A en B. Bij Mix & Koppel krijgt iedere leerling een kaartje met een getal, vraag of woord. Zij lopen door de klas en bij het signaal 'koppel' zoeken zij hun maatje met het bijbehorende kaartje.

Werkwijze

1. De leerlingen staan in twee rijen tegenover elkaar.
2. Er verschijnt steeds een stelling op het bord/de leerkracht leest een stelling voor.
3. De leerlingen krijgen 30 seconden denktijd (afhankelijk van wat de groep nodig heeft) om te bedenken of zij het eens of oneens zijn met de stelling en waarom.
4. In 1 minuut vertellen zij elkaar hun mening en argument(en).
5. 1 rij schuift door naar rechts (of links). Hier kun je mee spelen, door de rij te noemen en
Stappen naar links/rechts, zodat zij meerdere kinderen spreken, zonder dat het voorspelbaar wordt. Dan volgt er een nieuwe stelling en begin je weer bij stap 1.
6. Vraag een aantal keer terug wie er een sterk argument heeft gehoord en sta stil bij wat het tot een sterk argument maakt.

Reflectie

Probeer kritisch te luisteren of de leerlingen de mening en het argument echt los kunnen benoemen. In de mening zit een opvatting of overtuiging en het 'waarom' zit in het argument.

Stellingen op bord/papier:

1. Kinderen mogen zelf bepalen hoe lang ze op een scherm zitten.
2. Volwassenen moeten meer doen voor het milieu.
3. Tijdens schooltijd moet er meer bewogen worden.
4. Dieren zijn net zo belangrijk als mensen.
5. Op school moet je leren hoe je met social media omgaat.

Bij DKJL is reageren op elkaar belangrijk. Dit vraagt om kritisch luisteren en inlevingsvermogen. Je kunt oefenen met het geven van een reactie.

Gebruik voorbeeldzinnen:

Ik wil reageren op...

Ik ben het eens/oneens met ... ,omdat...

Laat leerlingen vaak oefenen met naar elkaar luisteren en vervolgens samenvatten wat zij van de ander gehoord hebben. Kunnen zij daar een reactie op geven? Laat leerlingen ook nadenken over HOE zij reageren op de ander (met welke woorden, op welke toon, reageren op de inhoud i.p.v. persoon).

Oefening 2.1 Acteren kun je leren

Doel	De leerlingen kunnen conform de DKJL-spelregels op elkaar reageren met een argument en/of voorbeeld.
Wat	De leerlingen oefenen met het discussiëren vanuit een vooraf bepaald perspectief in de vorm van een toneelstukje.
Hulpzin(nen)	'Ik ben het daar mee eens/oneens, omdat...'
Materiaal	-
Organisatie	Tweetallen

Werkwijze

1. Toon de situatie op het bord. De leerlingen verdelen de rollen; wie speelt eens en wie oneens (misschien moeten ze dus wel doen alsof)?
2. Benoem dat zij moeten reageren op de ander met een argument, waarbij ze rekening houden met de spelregels.
3. Ze spelen de situatie uit met hun tweetal. Geef hier drie minuten voor (of vraag hoeveel tijd zij hiervoor nodig denken te hebben).
4. Laat een aantal tweetallen het uitspelen voor de klas (benadruk hierbij ook het belang van 'goed publiek').
5. Noem samen tops, wat vonden de leerlingen goed aan de argumenten die zij hebben gehoord en geef zelf eventueel nog een (veilige*) tip.

Reflectie

Geef complimenten als de leerlingen inhoudelijk reageren op elkaar. Als er inhoudelijk gereageerd wordt op wat iemand anders heeft gezegd, zijn ze dus echt goed aan het luisteren. Probeer de feedback zoveel mogelijk te koppelen aan de spelregels (waren ze kort en bondig, letten ze op hun stemgebruik en lichaamstaal, wordt er rekening gehouden met gevoelens etc.).

Let op Een discussie hoeft niet altijd te schuren. Focus op de overeenkomsten. Wat is de conclusie van de discussie? Is er consensus bereikt? Waarom wel/niet? Benoem dat verschillende meningen naast elkaar kunnen bestaan. Je hoeft het niet altijd eens te zijn!

Situatie op bord (of lees op):

‘Joy staat in de rij in de supermarkt. Ze heeft heel veel boodschappen. De jongen achter haar heeft alleen een brood. De dame voor haar vindt dat ze hem voor moet laten, maar Joy vindt van niet.’

‘De gemeente wil een plein opnieuw inrichten. De burens hebben inspraak. Jij wilt graag een speeltuin op het plein. Je bovenbuurvrouw wil vooral rust en een bloemenperk.’

‘Leander gaat altijd wat eerder naar school om met zijn vrienden te voetballen, voordat de school begint. Zijn zusje is nu 4 geworden en gaat naar de kleuterklas. De moeder van Leander vindt dat hij vanaf nu zijn zusje naar de klas moet brengen, dan kan hij alleen niet meer voetballen. Speel de discussie tussen Leander en zijn moeder.’

‘Jaïr vindt het altijd fijn als het stil is tijdens het zelfstandig werken. Amira zit juist de hele tijd met haar groepje te overleggen. Hier heeft Jaïr last van en gaat de discussie aan. Speel de discussie tussen Jaïr en Amira.’

‘Groep 7 vindt dat ze veel te veel huiswerk krijgen van hun meester. Ze zijn het zat. Adam besluit met de meester in gesprek te gaan. Speel de discussie tussen de meester en Adam.’

‘Vanaf het nieuwe schooljaar is er een telefoonverbod op school. Daar is Jamila het niet mee eens en besluit naar de directeur te gaan. Speel de discussie tussen Jamila en de directeur.’

.....

Oefening 2.2 Discussie met voorzitter

Doel	De leerlingen kunnen conform de DKJL-spelregels op elkaar reageren met een argument en/of voorbeeld.
Wat	De leerlingen oefenen met het discussiëren in een kleine setting met een voorzitter.
Hulpzin(nen)	'Ik ben het daar mee eens/oneens, omdat...'
Materiaal	-
Organisatie	Drietallen

Werkwijze

1. Verdeel de rollen; een leerling vertegenwoordigt eens, de ander oneens en een derde leerling is voorzitter. Die mag de beurten verdelen en moet kritisch (benoem dit en leg indien nodig uit) luisteren welke argumenten het meest overtuigend zijn. Wie welke rol heeft, kunnen zij onderling zelf bepalen, maar als dat lastig is, dan doet de leerkracht het.
2. Toon de stelling en geef 30-60 seconden denktijd om argumenten te bedenken. Je kunt zelf een stelling kiezen, afhankelijk van wat er speelt in de klas. Of kies een stelling uit onderstaande lijst.
3. De twee leerlingen gaan in twee minuten hun standpunt verdedigen in een minidiscussie waarbij de voorzitter de beurten verdeelt en luistert.
4. De voorzitter geeft feedback en beoordeelt wie het beste heeft gereageerd en zich aan de spelregels heeft gehouden. Laat ook dat uitleggen met een argument.
5. Vraag klassikaal terug aan 1 of 2 groepjes.
6. Wissel eventueel van rollen en kies een nieuwe stelling.

Reflectie

Vraag hoe het ging. Was het moeilijk? Wat was er moeilijk? Of wat maakt het juist makkelijk? Heeft er iemand nog tips (voorzitters?) om het goed te laten verlopen? Welke voorzitter heeft er een goed argument gehoord?

.....

Oefening 2.3 Discussiëren in twee rijen

Doel	De leerlingen kunnen inhoudelijk reageren op wat de ander heeft gezegd met een tegenargument of aanvulling.
Wat	De leerlingen oefenen in 2 rijen tegenover elkaar met het reageren op wat de ander heeft gezegd n.a.v. een gegeven stelling.
Hulpzin(nen)	'Ik ben het daar mee eens/oneens, omdat...' en 'Ook vind ik...'
Materiaal	-
Organisatie	Twee rijen

Werkwijze

1. Verdeel de leerlingen in twee rijen tegenover elkaar. Rij A en rij B.
2. Er verschijnt steeds een stelling op het bord/lees steeds een stelling voor.
3. Geef alle leerlingen even de tijd om na te denken over wat zij van de stelling vinden en een argument te bedenken (30-60 seconden, afhankelijk van wat de groep nodig heeft). Benadruk dat rij B begint met reageren, dus dat het er bij hen vooral om gaat dat ze reageren op wat A zegt.
4. Rij A vertelt zijn argument aan degene in rij B recht tegenover.
5. B moet goed luisteren en gaat reageren op wat A heeft gezegd. Dat mag een aanvulling zijn of een tegenargument. Hier krijgen zij 1 minuut voor.
6. Vraag kort terug hoe dit ging, of dat moeilijk was en of er iemand nog een tip heeft?
7. Vervolgens schuift rij B één stapje door naar rechts.
8. Er komt een nieuwe stelling op het bord/wordt voorgelezen.
9. Wissel (B mag nu beginnen met beargumenteren en A reageert hierop etc. tot de leerkracht besluit om te stoppen).

Reflectie

Vraag aan het eind terug welk argument ze hebben onthouden? En wat maakt dat ze dat argument hebben onthouden? Geef tips en tops op het proces (hebben ze echt goed geluisterd? Gereageerd op de inhoud?).

Stellingen op bord/papier (zelfde als oefening 1.2)

- 1.** Kinderen mogen zelf bepalen hoe lang ze op een scherm zitten.
- 2.** Volwassenen moeten meer doen voor het milieu.
- 3.** Tijdens schooltijd moet er meer bewogen worden.
- 4.** Dieren zijn net zo belangrijk als mensen.
- 5.** Op school moet je leren hoe je met social media omgaat.

.....

Overtuigen is een manier van beïnvloeden. Je zorgt ervoor dat de ander iets van je overneemt: een inzicht, mening, idee of voorstel.

Wat vinden leerlingen overtuigend? En wat niet?

Laat leerlingen oefenen met overtuigen.

Besteed aandacht aan:

- Lichaamstaal
- Stemgebruik
- Argumentatie

Reflecteer regelmatig samen met kinderen in de les. Wat vinden zij overtuigend?

Hoe kun je zelf leren iemand te overtuigen? Wanneer is dat nuttig?

Let op Niet in iedere discussie is overtuigen belangrijk. In een dialoog is luisteren naar elkaar en samen tot een conclusie komen belangrijker.

Oefening 3.1 Een product verkopen

Doel	De leerlingen kunnen overtuigen om een product te kopen door het gebruik van argumenten.
Wat	De leerlingen gaan in groepjes proberen zo sterk en overtuigend mogelijke argumenten te bedenken om een bijzonder product aan te prijzen en 'verkopen'.
Hulpzin(nen)	'Dit product moet je kopen, omdat...'
Materiaal	Voor ieder groepje A4 met bijzonder product erop.
Organisatie	Groepjes (+/- 4 leerlingen).

Werkwijze

1. Elk groepje krijgt een A4 met daarop een bijzonder product.
2. De groepjes krijgen 5 minuten om zoveel mogelijk overtuigende argumenten te bedenken om het product aan te prijzen.
3. Als er 5 minuten voorbij zijn, mag elk groepje de argumenten presenteren om het product te proberen te 'verkopen'.

Reflectie

Evalueer met de groep: 'Zou je dit product kopen? Welk argument zorgde daarvoor? Wat maakte het zo overtuigend?'

Zoek bijzondere producten, bijvoorbeeld:

- Bananentrosouder
 - Slaapmasker met muziek
 - 2 in 1 snack+drinkbeker
 - Slimme sneakers (waarmee je je telefoon kunt bedienen)
 - Schoen met verwisselbare hak
 - Rugtas en kussen in 1
 - Vorm voor langwerpige ijsblokjes
 - Tandborstel waar al tandpasta in zit
-

Oefening 3.2 Pak een kaartje en overtuig

Doel	De leerlingen kunnen aan de hand van een casus een argument bedenken om te overtuigen.
Wat	De leerlingen gaan in groepjes kom de beurt kaartjes trekken met daarop verschillende casussen. Zo'n casus is een situatie waarin ze gaan proberen iemand te overtuigen iets te doen of anders te denken.
Hulpzin(nen)	'Ik denk dat je moet doen, omdat ...' of 'Ik denk dat het beter is als..., omdat...'
Materiaal	Voor ieder groepje kaartjes met casussen er op.
Organisatie	Groepjes (+/- 4 leerlingen).

Werkwijze

1. Elk groepje krijgt een stapeltje kaartjes met op elk kaartje een casus/situatie.
2. De leerlingen pakken om de beurt een kaartje en lezen het voor. Dan bedenken ze één argument dat zij zouden gebruiken om in die situatie te overtuigen. Dit vertellen zij aan de rest van het groepje.
3. Als er 5 minuten voorbij zijn, mag elk groepje het meest overtuigende argument kiezen en presenteren aan de klas.

Reflectie

Evalueer met de groep: 'Vond je dit argument overtuigend? Zo ja, wat maakte het overtuigend? Wat kun je dus zeggen of doen om overtuigend over te komen?'

Acht casussen op kaartjes (zie extra bijlage):

1. Diego is houdt heel erg van ballet, maar durft er niet op, omdat de kinderen uit zijn klas zeggen dat 'ballet voor meisjes is'.
2. Jenna is nieuw in de klas en wil heel graag met een groepje meiden spelen in de pauze, maar ze is bang dat ze nee zeggen.
3. Melanie houdt heel erg van zingen. Zij wil graag op zangles, maar het is best duur.
4. Jenero is verliefd op een meisje uit zijn klas. Nu vinden zijn vrienden dat hij haar verkering moet vragen, dit wil hij ook, maar hij weet niet of het wederzijds is.
5. Ali heeft gezien dat twee jongens uit zijn klas een meisje pesten. Hij twijfelt of hij het tegen de meester moet zeggen.
6. Nadia is uitgenodigd voor de verjaardag van haar buurmeisje. Dit vindt ze heel leuk, maar ze kent er verder niemand en durft daardoor niet te gaan.
7. Marcus wil graag zijn kamer in een kleur verven, maar is bang dat hij er spijt van krijgt.
8. Layane is heel verdrietig omdat haar oma is overleden. Ze zit niet lekker in haar vel en twijfelt of ze het aan de klas moet vertellen.

(Zie bijlage 1)

.....

Vragen stellen is een belangrijke vaardigheid. Je brengt een gesprek verder wanneer je vragen stelt.

Laat kinderen regelmatig in de les oefenen met vragen stellen. Vragen om informatie te verzamelen, om te reflecteren, om begrip te vergroten. Oefen met LSD: luisteren, samenvatten, doorvragen.

Geef zelf het goede voorbeeld! En stel ook creatieve vragen.

Help kinderen met vragen te formuleren (wie, wat, waarom, waarmee, welke, wanneer, hoe...?)

Oefening 4.1 Vragen bedenken

Doel	De leerlingen kunnen vragen stellen aan de hand van wat zij hebben gehoord in een videofragment.
Wat	De leerlingen gaan een fragment bekijken van de ADB'24. Daarin zien ze een stukje van het debat 'leraren moeten vaker gevoelige onderwerpen bespreekbaar maken in de klas'. Naar aanleiding daarvan gaan zij vragen opschrijven die zij aan de debathelden zouden kunnen stellen.
Hulpzin(nen)	'Hoe komt het dat...?' of 'Kun je uitleggen waarom...?'
Materiaal	Pen/potlood, papier.
Organisatie	Individueel en tweetallen.

Werkwijze

1. Leg uit dat de groep een stukje uit een debat gaat zien van de ADB'24. Ze gaan luisteren naar een deel van de discussie. De bedoeling is dat ze vragen gaan opschrijven die in ze opkomen en die zij aan de debathelden zouden kunnen stellen. Belangrijk daarbij is dat de vragen gaan over wat zij hebben gehoord.
2. Laat het fragment zien. Pauzeer af en toe, zodat de kinderen de gelegenheid hebben om hun vragen op te schrijven.
3. Als het fragment is afgelopen, mogen de kinderen in tweetallen uitwisselen wat zij hebben opgeschreven.

Reflectie

Vraag aan een aantal leerlingen terug wat zij hebben gehoord van de ander. 'Wie had dezelfde vraag opgeschreven? Wie had er nog een andere vraag?'

Vraag tot slot: 'Wanneer stel je iemand een vraag in een gesprek? En wanneer vraag je door?'

Fragment

www.youtube.com/watch?v=tROAUcdWg2M

Minuut 4:00-5:44

Tip Je kunt deze werkvorm ook uitvoeren bij een zelfgekozen fragment of het nieuws.

Oefening 4.2 Object of afbeelding raden

Doel	De leerlingen oefenen met het stellen van gerichte vragen.
Wat	De leerlingen gaan in tweetallen proberen te raden welk object/afbeelding de ander heeft door gerichte vragen te stellen.
Hulpzin(nen)	-
Materiaal	Per tweetal een object of afbeelding
Organisatie	Tweetallen

Werkwijze

1. De leerlingen maken tweetallen en gaan rug-aan-rug zitten.
2. Een van de twee krijgt een afbeelding of object in handen.
3. De ander gaat proberen gerichte vragen te stellen om er achter te komen om welk object/afbeelding het gaat

Reflectie

Vraag bij welke duo's het gelukt is. Was het moeilijk of makkelijk? Wat maakt het makkelijk? En wanneer wordt het moeilijk? Welke vraag zorgde ervoor dat je het wist? Probeer met de leerlingen te zoeken naar wat nou een goede vraag is. Wanneer krijg je de meeste informatie? Sta stil bij open en gesloten vragen en dat je bij gesloten vragen meestal minder informatie krijgt. Bespreek ook kort met welke woorden open vragen kunnen beginnen (wie/wat/waar/welke/wanneer/waarmee/waarom/hoe etc.).

! Probeer zo min mogelijk de objecten/afbeeldingen klassikaal te benoemen als je nog wil wisselen en de objecten dus door wil schuiven.

Oefening 4.3 Placemat

Doel	De leerlingen kunnen vragen stellen naar aanleiding van elkaars mening/ statement en schrijven deze op de placemats.
Wat	Iedere leerling schrijft een mening die hij of zij heeft in het midden van zijn placemat. De placemats worden steeds doorgegeven en iedereen schrijft bij elke mening een vraag die hij heeft op de placemat.
Hulpzin(nen)	Hoe komt het dat...?' of 'Kun je uitleggen waarom...?'
Materiaal	Pen/potlood, per leerling een 'placemat'
Organisatie	Individueel en in groepjes (+/- 4 leerlingen).

Werkwijze

1. Alle leerlingen krijgen een placemat. Zij schrijven een mening die zij hebben in het midden van de placemat (de mening kan gaan over een stelling die centraal staat, of over een willekeurig onderwerpen, zoals games, sport, schoolonderwerp etc.)
2. Als iedereen uit het groepje dat heeft gedaan, worden de placemats doorgeschoven naar de volgende leerling uit het groepje. Die leest de mening en schrijft daar een vraag bij. Benadruk dat de vraag als doel moet hebben om meer te weten te komen over de mening van elkaar.
3. Bij elke keer doorschuiven moeten zij goed lezen welke vragen er al staan. Het is de bedoeling dat iedereen iets nieuws inbrengt en dus geen dubbele vragen stelt.
4. Als de placemats bij iedereen zijn geweest, mogen de leerlingen om de beurt de opgeschreven vragen beantwoorden.

Reflectie

Vraag aan een aantal groepjes hoe het is gegaan. Wil iemand delen welke mening diegene had opgeschreven? En welke vragen werden daar over gesteld? Wees hierbij kritisch en geef feedback: Hebben de vragen er direct mee te maken? Kom je met de gestelde vraag echt meer te weten over de gedachtegang of ervaring van die persoon?

Oefening 4.4 LSD (Luisteren, samenvatten, doorvragen)

Doel	De leerlingen kunnen luisteren naar een ander, samenvatten wat zij horen en doorvragen.
Wat	De leerlingen gaan luisteren naar het standpunt van een medeleerling. Vervolgens gaan zij het proberen samen te vatten en doorvragen.

Hulpzin(nen)	'Ik vind..., omdat...(bijvoorbeeld...)', 'Hoe komt het dat...?' of 'Kun je uitleggen waarom...?'
Materiaal	Pen/potlood, papier.
Organisatie	Tweetallen.

Werkwijze

! Voor je begint: sta stil bij het begrip 'samenvatten'. Wat is dat en wat doe je als je samenvat (in het kort de belangrijkste dingen herhalen)? Geef indien daar behoefte aan is een voorbeeld.

1. Laat de voorbeeldstatements zien op het bord.
2. Iedereen kiest een van de statements waar diegene het mee eens is en legt dat uit met een argument (en eventueel een voorbeeld).
3. De tweetallen spreken af wie A is en wie B.
4. B begint met vertellen. A gaat luisteren, vat samen wat er is gezegd en stelt 1 inhoudelijke vraag aan B.
5. Vraag klassikaal terug. Geef complimenten waar er goed geluisterd is en benoem goede, inhoudelijke vragen die je hebt gehoord. Vertel: 'Met de vraag die je stelt, kun je de verteller laten merken dat je écht hebt geluisterd naar wat er is verteld, door niet zomaar een vraag te stellen, maar door te vragen over iets was er is genoemd.'
6. Wissel de rollen. A vertelt en B gaat luisteren, samenvatten en doorvragen.

Reflectie

Probeer met de terugkoppeling goed in kaart te krijgen wanneer uit een vraag oprechte interesse en een goede luisterhouding blijkt. Benoem ook dat vragen best kritisch mogen zijn, je mag dingen in twijfel trekken.

Statements:

- › Iedereen moet altijd en overal zichzelf kunnen zijn
- › Je mag zeggen wat je denkt en wat je wil
- › Volwassenen zijn verantwoordelijk voor een schoon milieu en schone aarde
- › Hulpverleners (politie, ambulancepersoneel, brandweer) moeten meer respect krijgen
- › Nederland moet meer doen tegen armoede

.....

Conclusies trekken is een belangrijke vaardigheid. Je kunt zo tot de kern van een gesprek komen. Door conclusies te trekken laat je ook zien dat je goed hebt geluisterd.

Laat kinderen regelmatig in de les oefenen met conclusies trekken. Laat hen samenvatten wat zij overall hebben gehoord. Wat komt er vooral naar voren uit het gesprek?

Geef zelf het goede voorbeeld! Trek conclusies als de leerlingen aan het woord zijn geweest. Vraag dan eens aan de leerlingen om dat ook te doen.

Help kinderen met het formuleren. Maak daarbij gebruik van het woord 'Dus...'

Oefening 5.1 Weekendverslag

Doel	De leerlingen kunnen conclusies trekken na het horen van een kort verhaal.
Wat	De leerlingen gaan elkaar in tweetallen vertellen wat zij in het weekend hebben gedaan. Een vertelt, de ander luistert en trekt conclusies.
Hulpzin(nen)	Dus...'
Materiaal	-
Organisatie	Tweetallen.

Werkwijze

! Voor je begint: sta stil bij de betekenis van het begrip 'conclusie'. Leg uit dat een conclusie een soort eindbevinding is. Wat blijkt uit wat er is verteld. Doe het een keer voor. Laat een leerling vertellen wat hij of zij gisteren na school heeft gedaan. Trek een conclusie door te modelen.

1. De leerlingen beslissen wie A is en wie B.
2. A vertelt wat diegene in het weekend heeft gedaan. B luistert en trekt conclusies.
3. Vraag terug aan één of twee leerlingen (B) wat zij hebben gehoord en welke conclusie zij eruit hebben getrokken. Geef complimenten waar dat goed is gelukt en geef tips voor als ze het nog moeilijk vinden.
4. Wissel. B vertelt en A trekt conclusies.
5. Korte terugkoppeling van weer één of twee leerlingen.

Reflectie

Benoem nogmaals dat een conclusie dus een soort einduitkomst is. Wat wordt er duidelijk uit het vertelde verhaal? Vraag de leerlingen wat er goed ging. Waren er dingen moeilijk? Heeft er iemand een tip?

Oefening 5.2 Conclusie trekken

Doel	De leerlingen kunnen conclusies trekken na het horen van een kort verhaal.
Wat	De leerlingen gaan elkaar in tweetallen vertellen over een onderwerp waar zij wat van weten. Degene die luistert trekt een conclusie.
Hulpzin(nen)	'Dus jij hebt/vindt...'
Materiaal	-
Organisatie	Tweetallen.

Werkwijze

! Voor je begint: sta stil bij de betekenis van het begrip 'conclusie'. Leg uit dat een conclusie een soort eindbevinding is. Wat blijkt uit wat er is verteld. Doe het een keer voor. Laat een leerling vertellen wat hij/zij/hen gisteren na school heeft gedaan. Trek een conclusie door te modelen.

1. De leerlingen beslissen wie A is en wie B.
2. Toon de onderwerpen op het bord. De leerlingen kiezen een onderwerp waar zij ervaring mee hebben of wat over kunnen vertellen.
3. B begint met vertellen. Zij krijgen 1 minuut om te vertellen over het onderwerp.
4. A luistert en trekt als de minuut voorbij is een conclusie: 'Oké, dus jij hebt/vindt...';
5. Daarna wissel. A vertelt en B luistert en trekt een conclusie.

Reflectie

Vraag een aantal leerlingen hoe het ging. Was het moeilijker om te vertellen of om de conclusie te trekken? Wat maakte het moeilijk? Is er iets wat het makkelijker kan maken? Weten zij nu goed wat een conclusie is? Wat is de conclusie van deze oefening? Sluit af met het trekken van een conclusie over hoe de oefening is gegaan!

Onderwerpen op het bord:

- › Armoede
- › Discriminatie
- › Klimaat
- › Omgaan met emoties
- › Stress

Of minder 'zwaar':

- › Games
- › Mode en make-up
- › Het heelal
- › Leesboeken
- › Social media
- › Films

.....

Luisteren is bij DKJL heel belangrijk. Maar wist je dat er verschillende niveaus van luisteren zijn? Oefen de verschillende niveaus van luisteren met elkaar:

Niveaus van luisteren:

- 1. Negeren;** bewust of onbewust niet luisteren. Iemand vertelt je bijvoorbeeld iets terwijl je heel geconcentreerd aan het werk bent. Je geeft geen luistersignalen.
- 2. Doen alsof;** wanneer iemand je een heel verhaal vertelt terwijl je met je hoofd ergens anders bent. Dan laat je waarschijnlijk wat uh's en ah's horen.
- 3. Selectief;** het horen wat je wilt horen; luisteren naar een deel van wat gezegd wordt en dit aangrijpen om jouw verhaal te vertellen.
- 4. Aandachtig;** hier ben je echt aan het luisteren. Met het doel de ander te begrijpen. Je luistert, vat samen en vraagt door.
- 5. Empathisch;** hier luister je niet alleen om te begrijpen, maar je luistert ook echt naar de toon achter de boodschap. Je leeft je in. Iemand vertelt dat hij een leuk weekend heeft gehad, maar je merkt op uit de toon dat er ook iets anders aan de hand is.

Oefening 6.1 'Luisteren'

Doel	Leerlingen worden zich bewust van de verschillende manieren van luisteren.
Wat	Leerlingen oefenen met de verschillende manieren van luisteren.
Hulpzin(nen)	-
Materiaal	Dia met niveaus van luisteren.
Organisatie	Klassikaal.

Werkwijze

- 1.** Laat de dia zien, noem de niveaus van laag naar hoog en vraag: "Kom staan als je een niveau kunt uitleggen." Leg uit: "Wat is empathie? Je inleven in de ander. Hem/ haar of hen proberen te begrijpen en rekening houden met gevoelens" Dit zijn de DKJL spelregels!
- 2.** Vraag kinderen: op welk niveau zit jij gemiddeld?" Steek het aantal vingers maar op. 1 = doen alsof t/m 5 = empathisch luisteren. Vraag: "Verskil dat per situatie of de persoon waarnaar je luistert?"

3. Kies als leerkracht een onderwerp en vraag kinderen te luisteren. Vraag daarna: "Op welk niveau van luisteren zaten jullie gemiddeld?" Steek het aantal vingers maar op. 1 = doen alsof t/m 5 = empathisch luisteren.
4. Daarna mogen drie kinderen vragen stellen. Wie kan de antwoorden samenvatten?
5. Daarna mag een leerling een thema kiezen en daarover maximaal 1 minuut vertellen. Bespreek: "Op welk niveau van luisteren zaten jullie gemiddeld?" Steek het aantal vingers maar op." 1 = doen alsof t/m 5 = empathisch luisteren. Daarna mogen drie kinderen vragen stellen. Wie kan de antwoorden samenvatten?
6. Vraag door: hoe kun je zien wie empathisch hebben geluisterd? (Doordat zij de juiste vragen stelden.)

Reflectie

Bespreek de niveaus van luisteren en praat daarover door. Wanneer luister je empathisch en wanneer niet? Waar ligt dat aan? Wanneer vind je het fijn als anderen empathisch naar jou luisteren?

Tip Laat kinderen zelf ook een minuut vertellen over een onderwerp naar keuze en reflecteer op het niveau van luisteren.

Bijlage 1.

Casussen bij opdracht 3.2

Bijlage 2.

Spelregelposter

Werkblad

STELLINGEN

Diego houdt heel erg van ballet, maar durft er niet op, omdat de kinderen uit zijn klas zeggen dat 'ballet voor meisjes is'.

Jenna is nieuw in de klas en wil heel graag met een groepje meiden spelen in de pauze, maar ze is bang dat ze nee zeggen.

Melanie houdt heel erg van zingen. Zij wil graag op zangles, maar het is best duur.

Jenero is verliefd op een meisje uit zijn klas. Nu vinden zijn vrienden dat hij haar verkering moet vragen, dit wil hij ook, maar hij weet niet of het wederzijds is.

Ali heeft gezien dat twee jongens uit zijn klas een meisje pesten. Hij twijfelt of hij het tegen de meester moet zeggen.

Nadia is uitgenodigd voor de verjaardag van haar buurmeisje. Dit vindt ze heel leuk, maar ze kent er verder niemand en durft daardoor niet te gaan.

Marcus wil graag zijn kamer in een kleur verven, maar is bang dat hij er spijt van krijgt.

Layane is heel verdrietig omdat haar oma is overleden. Ze zit niet lekker in haar vel en twijfelt of ze het aan de klas moet vertellen.

Knip de kaartjes uit

DISCUSSIËREN KUN JE LEREN

DE SPELREGELS

- 1. LUISTER NAAR ELKAAR.**
- 2. LAAT ELKAAR UITPRATEN.**
- 3. HOUD REKENING MET GEVOELENS.**
- 4. PROBEER IEDERS STANDPUNT TE BEGRIJPEN.***
- 5. ACCEPTEER DAT JE HET SOMS NIET EENS BENT.**
- 6. GEBRUIK DE IK-BOODSCHAP, ARGUMENTEN EN VOORBEELDEN.**
- 7. DENK KRITISCH NA.****
- 8. WEES EERLIJK OVER DE FEITEN.**
- 9. SPREEK BONDIG EN KORT.**
- 10. WEES JE BEWUST VAN JE LICHAAMSTAAL EN STEMGEBRUIK.**

* Probeer je in de ander te verplaatsen. Sta open voor argumenten.

** Bedenk steeds: "Klopt het feitelijk wat de ander zegt?
Waar komen de feiten vandaan? Wat vind ik?"